

آیت‌الله خمینی

□ اشاره: از اهمّ منابع شخصیت‌شناسی، اتوبیوگرافی‌ها یا زیست‌نامه‌های خودنوشت‌اند.

آن‌چه در پی می‌آید، زیست‌نامه‌ی خودنوشت آیت‌الله خمینی رهبر فقید انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران است که خطاب به برادر خود آیت‌الله سید مرتضی پسندیده در سال ۱۳۶۴ شمسی، مطابق با ۱۴۰۶ قمری، در جماران تهران نگاشته‌اند. این شرح حال عیناً از صحیفه‌ی امام، ج ۱۹، صفحات ۴۲۶ تا ۴۲۸ نقل شده است.

«بسمه‌تعالی»

به حسب شناسنامه شماره ۲۷۴۴ تولد ۱۲۷۹ شمسی در خمین؛ اما در واقع ۲۰ جمادی‌الثانی ۱۳۲۰ هجری قمری مطابق با اول مهر ۱۲۸۱ شمسی است.

نام خانوادگی: مصطفوی

پدر: آقا مصطفی

مادر: خانم هاجر- دختر مرحوم آقامیرزا احمد مجتهد خوانساری‌الاصل و خمینی‌المسکن

صدر در گلپایگان به وسیله‌ی صفری‌نژاد رئیس اداره‌ی آمار [و] ثبت [احوال] گلپایگان.

[تحصیلات]

[الف] در خمین در مکتب‌خانه‌ی مرحوم ملا ابوالقاسم تحصیل شروع و نزد مرحوم آقا شیخ جعفر و مرحوم میرزا محمد (افتخارالعلماء) درس‌های ابتدایی، سپس در خلال آن نزد مرحوم حاج میرزا محمد مهدی (دایی) مقدمات شروع و نزد مرحوم آقای نجفی خمینی منطق شروع و نزد حضرت‌عالی^۱ ظاهراً «سیوطی» [شرح جلال‌الدین سیوطی بر الفیه‌ی ابن مالک در نحو زبان عربی] و «شرح باب حادی عشر» [شرح فاضل مقداد بر «باب حادی عشر» تألیف علامه حلی] و منطق و مسلماً در «مطول» [تألیف سعدالدین تفتازانی در معانی و بیان] مقداری.

[ب] در اراک که سنه ۱۳۳۹ قمری برای تحصیل رفته نزد مرحوم آقا شیخ محمدعلی بروجردی «مطول» و نزد مرحوم آقا شیخ محمد گلپایگانی «منطق» و نزد مرحوم آقا عباس اراکی «شرح

لمعه» [کتاب درسی در فقه که متن آن (لمعه‌ی دمشقیه) توسط شهید اول به خواهش سربرداران سبزواری تألیف شد و شهید ثانی آن را شرح کرد].

[پ] پس از هجرت به قم به دنبال هجرت مرحوم آیت‌الله حاج شیخ عبدالکریم-رحمة‌الله‌علیه- ظاهراً هجرت ایشان رجب ۱۳۴۰ قمری بود، هجرت آیت‌الله حائری به قم، رجب ۱۳۴۰ و نوروز ۱۳۴۰ شمسی است- تتمه‌ی «مطول» را نزد مرحوم آقای حاج سیدمحمدتقی خوانساری، مقداری یا بیش‌تر نزد مرحوم آقا میرزا سیدعلی یثربی کاشانی تا آخر «سطوح»^۲ و با ایشان به درس خارج مرحوم آیت‌الله حائری حاج شیخ عبدالکریم می‌رفتیم و عمده‌ی تحصیلات خارج نزد ایشان بوده است و فلسفه را مرحوم حاج سیدابوالحسن قزوینی و ریاضیات، «هیئت»، حساب نزد ایشان و مرحوم آقا میرزا علی اکبر یزدی^۳ و عمده‌ی استفاده در علوم معنوی و عرفانی نزد مرحوم آقای آقامیرزا محمدعلی شاه آبادی بوده است. پس از وفات مرحوم آقای حائری با عده‌ای از رفقا بحث داشتیم تا آن‌که مرحوم آقای بروجردی- رحمة‌الله‌علیه- به قم آمدند. برای ترویج ایشان به درس ایشان رفته و استفاده هم نمودم و از مدت‌ها قبل از آمدن آقای بروجردی، عمده‌ی اشتغال به تدریس «معقول» و «عرفان» و سطوح عالی‌هی اصول و فقه بود. پس از آمدن ایشان به تقاضای آقایان مثل مرحوم آقای مطهری به تدریس خارج فقه مشغول شدم و از علوم عقلیه باز ماندم و این اشتغال در طول اقامت قم و مدت اقامت نجف مستدام بود، و پس از انتقال به پاریس از همه محروم و به امور دیگر اشتغال داشتم که تاکنون ادامه دارد.

نام عیال اینجانب خدیجه ثقفی معروف به «قدس ایران» متولد ۱۲۹۲ شمسی، صبیبه حضرت آقای حاج میرزا محمد ثقفی تهرانی. تاریخ ازدواج ۱۳۰۸.

فرزند اول: مصطفی، متولد ۱۳۰۹ شمسی.

سه دختر در قید حیات، با یک پسر، احمد متولد ۱۳۲۴، دختران به ترتیب سن: صدیقه، فریده، فهیمه، سعیده و بعد از احمد: لطیفه. آخرین فرزند در حیات احمد. ■

پی‌نوشت‌ها

۱- منظور از «حضرت‌عالی»، مخاطب نامه یعنی مرحوم آقای سیدمرتضی پسندیده، برادر بزرگ آیت‌الله خمینی است. ۲- تحصیلات حوزه‌ای به سه مقطع: مقدماتی، سطح و عالی یا خارج تقسیم می‌شود و منظور از خواندن سطوح، قرائت کتاب‌های قوانین، رسائل، مکاسب و کفایه‌الاصول نزد اساتید فن است. ۳- آقای علی اکبر حکمی یزدی، از شاگردان میرزا آقا علی مدرس تهرانی در فلسفه که خود از فیلسوفان بزرگ بوده و در سال ۱۳۴۳ ه. ق. در قم درگذشته است.